

eul_wid: okg-ec

Πλούταρχος ὁ Χαιρωνεύς · Plutarch of Chaeronea

On Shyness

Περὶ δυσωπίας

Period: Ῥωμαϊκή [Roman](#)

Dialect: Ἀττικίζουσα [Atticizing](#)

Domain: Φιλοσοφία [Philosophy](#)

Format: Πεζός [Prose](#)

Affiliation: [Platonist](#)

^{τ 1} ΠΕΡΙ ΔΥΣΩΠΙΑΣ Ἐνια τῶν ἐκ τῆς γῆς φυομένων αὐτὰ μὲν ἐστὶν ἄγρια τῇ φύσει καὶ ἄκαρπα καὶ βλαβερὰν τοῖς ἡμέροις σπέρμασι καὶ φυτοῖς τὴν αὐξησιν ἔχοντα, σημεῖα δ' αὐτὰ ποιοῦνται χώρας οἱ γεωργοῦντες οὐ πονηρὰς ἀλλὰ γενναίας καὶ πίονος· οὕτω δὲ καὶ πάθη ψυχῆς ἐστὶν οὐ χρηστά, χρηστῆς δὲ φύσεως οἷον ἐξανθήματα καὶ λόγῳ παρασχεῖν ἐργάσιμον ἑαυτῇ ἐπεικῶς δυναμένης. ^[5]

^{528 D} ἐν τούτοις τίθεμαι καὶ τὴν λεγομένην δυσωπίαν, σημεῖον μὲν οὐ φαῦλον αἰτίαν δὲ μοχθηρίας οὔσαν. τὰ γὰρ αὐτὰ τοῖς ἀναισχύντοις οἱ αἰσχυνόμενοι πολλάκις ἀμαρτάνουσι, πλὴν ὅτι τὸ λυπεῖσθαι καὶ ἀλγεῖν ἐφ' οἷς διαμαρτάνουσι τούτοις πρόσεστιν οὐχ ὥς ἐκείνοις τὸ ἡδεσθαι. ἀναλγῆς μὲν γὰρ ὁ ἀναιδὴς πρὸς τὸ αἰσχρὸν, εὐπαθὴς δὲ καὶ πρὸς τὸ φαινόμενον αἰσχρὸν ὁ εὐδυσώπητος. ^[10]

^{528 E} ὑπερβολὴ γὰρ τοῦ αἰσχύνεσθαι τὸ δυσωπεῖσθαι. διὸ καὶ οὕτως κέκληται, τρόπον τινὰ τοῦ προσώπου τῇ ψυχῇ συνδιατρεπομένου καὶ συνεξατονοῦντος. ὥς γὰρ τὴν κατήφειαν ὀρίζονται λύπην κάτω βλέπειν ποιοῦσαν, οὕτω τὴν αἰσχυνηλίαν μέχρι τοῦ μηδ' ἀντιβλέπειν τοῖς δεομένοις ὑπέικουσιν δυσωπίαν ὠνόμασαν. ὅθεν ὁ μὲν ῥήτωρ τὸν ἀναίσχυτον οὐκ ἔφη κόρας ἐν τοῖς ὄμμασιν ἔχειν ἀλλὰ πόρνας· ὁ δ' εὐδυσώπητος αὖ πάλιν ἄγαν τὸ θῆλυ τῆς ψυχῆς καὶ τρυφερὸν ἐμφαίνει διὰ τῆς ὀψεως, τὴν ὑπὸ τῶν ἀναισχύντων ἦτταν αἰσχύνην ὑποκοριζόμενος. ^[10]

^{528 F} ὁ μὲν οὖν Κάτων ἔλεγε τῶν νέων μᾶλλον ἀγαπᾶν τοὺς ἐρυθριῶντας ἢ τοὺς ὠχριῶντας, ὀρθῶς ἐθίζων καὶ διδάσκων τὸν ψόγον μᾶλλον ἢ τὸν πόνον δεδιέναι καὶ τὴν ὑποψίαν μᾶλλον ἢ τὸν κίνδυνον· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦ πρὸς τὸν ψόγον ὑπόπτου καὶ ψοφοδεοῦς τὸ ἄγαν ἀφαιρετέον, ὥς οὐχ ἦττον ἔνιοι πολλάκις ἀκοῦσαι κακῶς ἢ παθεῖν δείσαντες ἀπεδειλίασαν καὶ προήκαντο τὸ καλὸν οὐ δυνηθέντες ὑπομεῖναι τὸ ἄδοξον. ^[5]

^{529 A} οὔτε δὲ τούτους περιοπτέον οὕτως ἀσθενῶς ἔχοντας οὔτ' αὖ πάλιν ἐκείνην ἐπαινετέον τὴν ἄτρεπτον καὶ ἀτενῇ διάθεσιν· ἐν δὲ τὸ θαρσαλέον τε καὶ ἐμμενὲς ὅπη ὀρούσαι φαίνεται· Ἀναξάρχου κύνεον μένος (Timon fr. 58 D), ἀλλ' ἐμμελὴ τινα μηχανητέον σύγκρασιν ἀμφοῖν, τοῦ μὲν ἀτενοῦς ἄγαν τὴν ἀναίδειαν τοῦ δ' ἐπεικοῦς σφόδρα τὴν ἀσθένειαν ἀφαιροῦσαν. ἥ καὶ τὸ θεράπευμα δυσχερὲς καὶ οὐκ ἀκίνδυνος ἢ τῶν τοιούτων πλεονασμῶν κόλουσις. ὥς γὰρ ὁ γεωργὸς ἄγριον μὲν ἐκκόπτων βλάβστημα καὶ ἀγεννὲς αὐτόθεν ἀφειδῶς ἐμβαλὼν τὸ σκαφεῖον

ἀνέτρεψε τὴν ρίζαν ἢ πῦρ προσαγαγὼν ἐπέκαυσεν, ἀμπέλω δὲ προσίων τομῆς δεομένη καὶ μηλέας ἢ τινος ἐλαίας ἀπτόμενος εὐλαβῶς ἐπιφέρει τὴν χεῖρα, δεδιὼς μὴ τι τοῦ ὑγιαίνοντος ἀποτυφλώσῃ, οὕτως ὁ φιλόσοφος φθόνον μὲν ἐξαιρῶν νέου ψυχῆς, ἀγεννὲς βλάβημα καὶ δυστιθάσσευτον, ἢ φιλαργυρίαν ἄωρον ἢ φιληδονίαν ἐπικόπτων ἀκόλαστον αἰμάσσει καὶ πιέζει καὶ τομὴν ποιεῖ καὶ οὐλὴν βαθεῖαν· ὅταν δὲ τρυφερῶ μέρει ψυχῆς καὶ ἀπαλῶ κολούοντα προσαγάγῃ λόγον, οἷόν ἐστι τὸ δυσωπούμενον καὶ διατρεπόμενον, εὐλαβεῖται μὴ λάθῃ τούτοις συναποκόψας τὸ αἰδούμενον. ^[10]

529 C καὶ γὰρ αἱ τίτθαι τῶν βρεφῶν ἐκτρίβουσαι πολλάκις τὸν ρύπον ἐλκοῦσιν ἐνίστε τὴν σάρκα καὶ βασανίζουσιν. ὅθεν οὐ δεῖ τῶν νέων παντάπασιν ἐν χρῶ τὴν δυσωπίαν ἐκτρίβοντας ὀλιγώρους ποιεῖν καὶ λίαν ἀτρέπτους· ἀλλ' ὥσπερ οἱ καταλύοντες οἰκίας ἱεροῖς γειτνιώσας τὰ γε συνεχῇ καὶ πλησίον ἐῷσι καὶ διερείδουσιν, οὕτω δεῖ τὴν δυσωπίαν κινεῖν δεδιότας συνεφελκύσασθαι τὰ ὁμοροῦντα τῆς αἰδοῦς καὶ τῆς ἐπιεικειᾶς καὶ τῆς ἡμερότητας, οἷς ὑποδέδυκε καὶ προσπέλεκται κολακεύουσα τὸν εὐδυσώπητον ὡς φιλάνθρωπον καὶ πολιτικὸν καὶ κοινὸν ἔχοντα νοῦν καὶ οὐκ ἄτεγκτον οὐδ' αὐθέκαστον. ^[10]

529 D ὅθεν εὐθὺς οἱ Στωικοὶ καὶ τῷ ῥήματι τὸ αἰσχύνεσθαι καὶ δυσωπεῖσθαι τοῦ αἰδεῖσθαι διέστησαν, ἵνα μὴδὲ τὴν ὁμωνυμίαν τῷ πάθει πρόφασιν τοῦ βλάπτειν ἀπολίπωσιν. ἀλλ' ἡμῖν χρῆσθαι τοῖς ὀνόμασιν ἀσυκοφαντήτως δότωσαν, μᾶλλον δ' Ὀμηρικῶς· καὶ γὰρ ἐκεῖνος εἶπεν (Ω 445) 'αἰδώς, ἦτ' ἄνδρας μέγα σίνεται ἡδ' ὀνίνησι· καὶ οὐ κακῶς τὸ βλάπτειν αὐτῆς πρότερον εἶπε. γίγνεται γὰρ ὠφέλιμος ὑπὸ τοῦ λόγου τὸ πλεονάζον ἀφελόντος καὶ τὸ μέτριον ἀπολιπόντος. ^[10]

529 E Πρῶτον οὖν τοῦτο δεῖ πείθεσθαι τὸν ὑπὸ πολλῆς δυσωπίας βιαζόμενον, ὅτι πάθει βλαβερῶ συνεχεται, καλὸν δὲ τῶν βλαβερῶν οὐδέν, οὐδὲ δεῖ τοῖς ἐπαίνοις κηλούμενον ἥδεσθαι κομψὸν καὶ ἰλαρὸν ἀντὶ σεμνοῦ καὶ μεγάλου καὶ δικαίου προσαγορευόμενον μὴδ', ὥσπερ ὁ Εὐριπίδου Πήγασος (fr. 309) 'ἔπτης' ὑπέικων μᾶλλον, ἢ μᾶλλον θέλοι, τῷ Βελλεροφόντῃ, τοῖς δεομένοις ἑαυτὸν ἐκδιδόναι καὶ συνεκταπεινοῦν, φοβούμενον ἀκοῦσαι τὸ 'σκληρὸς γε καὶ ἀπηνής, τῷ μὲν γὰρ Αἰγυπτίῳ Βοκχόριδι φύσει χαλεπῶ γενομένῳ τὴν ἀσπίδα λέγουσιν ὑπὸ τῆς Ἰσιδος ἐπιπεμφθεῖσαν καὶ τῇ κεφαλῇ περιελιχθεῖσαν ἄνωθεν ἐπισκιάζειν, ἵνα κρίνῃ δικαίως, ἡ δὲ τοι δυσωπία τοῖς ἀτόνοις καὶ ἀνάνδροις ἐπικειμένη καὶ πρὸς μὴδὲν ἀνανεῦσαι μὴδ' ἀντειπεῖν ἰσχύουσα καὶ δικάζοντας ἀποτρέπει τοῦ δικαίου καὶ συμβουλεύοντας ἐπιστομίζει καὶ λέγειν πολλὰ καὶ πράττειν ἀναγκάζει τῶν ἀβουλήτων· ὁ δ' ἀγνωμονέστατος αἰεὶ τοῦ τοιούτου δεσπότης ἐστὶ καὶ κρατεῖ τῷ μὴ αἰδεῖσθαι τὸ αἰδούμενον ἐκβιαζόμενος. ^[5]

530 A ὅθεν ὥσπερ χωρίον ὕπτιον καὶ μαλακὸν ἢ δυσωπία μηδεμίαν ἔντευξιν ἐξῶσαι μὴδ' ἀποστρέψαι δυναμένη τοῖς αἰσχίστοις βάσιμός ἐστι πάθεσι καὶ πράγμασι· κακὴ μὲν γὰρ αὕτη παιδικῆς φρουρὸς ἡλικίας, ὡς ἔλεγε Βροῦτος οὐ δοκεῖν αὐτῷ καλῶς τὴν ὥραν διατεθεῖσθαι τὸν πρὸς μὴδὲν ἀρνούμενον· κακὴ δὲ θαλάμου καὶ γυναικωνίτιδος ἐπίτροπος, ὡς φησιν ἡ παρὰ τῷ Σοφοκλεῖ μετανοοῦσα πρὸς τὸν μοιχὸν (fr. 773) 'ἔπεισας, ἐξέθωψας, ὥσθ' ἡ δυσωπία προδιαφθείρασα <τὴν ψυχὴν οὐκ ἀναμένει διεγείρεσθαι> τὸ ἀκόλαστον· αὕτη γὰρ ἀνώχυρα πάντα καὶ ἄκλειστα καὶ κατάντη προδίδωσι τοῖς ἐπιτιθεμένοις. ^[10]

530 B καὶ διδόντες μὲν αἰροῦσι τὰς βδελυρωτάτας, τῷ δὲ πείθειν καὶ δυσωπεῖν πολλάκις κατεργάζονται καὶ τὰς ἐπιεικεῖς, ἐῷ δὲ τὰς εἰς τὰ χρήματα βλάβας ὑπὸ τοῦ δυσωπεῖσθαι, δανειζόντων οἷς ἀπιστοῦσιν ἐγγυωμένων οὓς οὐ θέλουσιν ἐπαινούντων μὲν τὸ 'ἐγγύα πάρα δ' ἄτα' χρῆσθαι δ' αὐτῷ περὶ τὰ πράγματα μὴ δυναμένων. Ὅσους δ' ἀνήρηκε τοῦτο τὸ πάθος, οὐκ ἄν τις ἐξαριθμήσαιτο ῥαδίως. καὶ γὰρ ὁ Κρέων πρὸς τὴν Μήδειαν εἰπὼν (Eur. Med. 290) 'κρεῖσσον δέ μοι νῦν πρὸς σ' ἀπέχθεσθαι, γύναι, ἢ μαλθακισθένθ' ὕστερον στένειν' ἄλλοις

ἐγνωμολόγησεν, αὐτὸς δὲ τῆς δυσωπίας ἤττων γενόμενος καὶ μίαν ἡμέραν αἰτουμένη δούς ἀπώλεσε τὸν οἶκον. ^[1]

530 C ἔνιοι δὲ καὶ σφαγὰς ὑφορώμενοι καὶ φαρμακείας διетράπησαν. οὕτω παραπώλετο Δίων, οὐκ ἀγνοήσας ἐπιβουλεύοντα Κάλλιππον ἀλλ' αἰσχυνθεὶς φυλάττεσθαι φίλον ὄντα καὶ ξένον· οὕτως Ἀντίπατρος ὁ Κασάνδρου Δημήτριον καλέσας ἐπὶ δεῖπνον εἵτα κληθεὶς τῇ ὑστεραίᾳ πρὸς αὐτὸν ἠδέσθη πεπιστευμένος ἀπιστεῖν, καὶ πορευθεὶς ἐσφάγη μετὰ τὸ δεῖπνον. Ἡρακλέα δὲ τὸν Ἀλεξάνδρῳ γενόμενον ἐκ Βαρσίνης ὡμολόγησε μὲν Κασάνδρῳ Πολυέρχων ἀναιρήσειν ἐπὶ ταλάντοις ἑκατὸν εἴτ' ἐπὶ δεῖπνον ἐκάλει· τοῦ δὲ μεираκίου τὴν κλησιν ὑφορωμένου καὶ δεδοικότες ἄλλως δὲ προφασιζομένου μαλακώτερον ἔχειν ἐλθὼν ὁ Πολυέρχων 'πρῶτον' εἶπεν 'ὦ παῖ, μιμοῦ τοῦ πατρὸς τὸ εὐκόλον καὶ φιλέταιρον, εἰ μὴ νῆ Δία δέδοικας ἡμᾶς ὥς ἐπιβουλεύοντας. ^[5]

530 D 'αἰδεσθεὶς ἠκολούθησεν ὁ νεανίσκος, οἱ δὲ δειπνίσαντες αὐτὸν ἐστραγγάλισαν. οὐ γελοῖον οὖν, ὥς φασί τινες, οὐδ' ἀβέλτερον ἀλλὰ σοφὸν τὸ τοῦ Ἡσιόδου (OD 342) 'τὸν φιλέοντ' ἐπὶ δαῖτα καλεῖν τὸν δ' ἐχθρὸν ἐᾶσαι.' μὴ δυσωποῦ τὸν μισοῦντα μηδ' ὑπαίκαλλε πιστεύειν δοκοῦντα· κληθήσῃ γὰρ καλέσας καὶ δειπνήσεις, ἂν δειπνήσης, ὥσπερ βαφὴν τὴν φυλάττουσαν ἀπιστίαν μαλαχθεῖσαν αἰσχύνῃ προέμενος. ^[10]

530 E 'Ὡς οὖν πολλῶν κακῶν αἴτιον τὸ νόσημα τοῦτ' ὃν πειρατέον ἀποβιάζεσθαι τῇ ἀσκήσει, πρῶτον ἀρξαμένους, ὥσπερ οἱ τᾶλλα μελετῶντες, ἀπὸ τῶν μικρῶν καὶ μὴ σφόδρα δυσαντιβλέπτων. οἶον ἐν δεῖπνῳ προπίνει τις ἄδην ἔχοντι· μὴ δυσωπηθῆς μηδὲ προσβιάσῃ σαυτόν, ἀλλὰ κατάθου τὸ ποτήριον. αὐθις ἕτερος παρακαλεῖ κυβεῦν παρὰ πότον· μὴ δυσωπηθῆς μηδὲ δείσης σκωπτόμενος· ἀλλ' ὥσπερ Ξενοφάνης (A 16) Λάσου τοῦ Ἑρμιονέως μὴ βουλόμενον αὐτῷ συγκυβεῦν δειλὸν ἀποκαλοῦντος ὁμολόγει καὶ πάνυ δειλὸς εἶναι πρὸς τὰ αἰσχυρὰ καὶ ἄτολμος. ^[10]

530 F πάλιν ἀδολέσχη συνήντηκας ἐπιλαμβανομένῳ καὶ περιπλεκομένῳ· μὴ δυσωπηθῆς ἀλλὰ διακόψας ἐπείγου καὶ πέραινε τὸ προκείμενον. ^[5]

531 A αἱ γὰρ τοιαῦται φυγαὶ καὶ διακρούσεις, ἐν ἐλαφραῖς μέμψεσι τὴν μελέτην ἔχουσαι τοῦ ἀδυσωπήτου, προεθίζουσιν ἡμᾶς ἐπὶ τὰ μέζονα. καὶ τὸ τοῦ Δημοσθένους ἐνταῦθα καλῶς ἔχει διαμνημονεύειν· τῶν γὰρ Ἀθηναίων ὠρμημένων Ἀρπάλῳ βοηθεῖν καὶ κορυσσομένων ἐπὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἐξαίφνης ἐπεφάνη Φιλόξενος ὁ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ πραγμάτων Ἀλεξάνδρου στρατηγός, ἐκπλαγέντος δὲ τοῦ δήμου καὶ σιωπῶντος διὰ τὸν φόβον ὁ Δημοσθένης 'τί ποιήσουσιν' ἔφη 'τὸν ἥλιον ἰδόντες οἱ μὴ δυνάμενοι πρὸς τὸν λύχνον ἀντιβλέπειν;' τί γὰρ ποιήσεις ἐν πράγμασι μεγάλοις, βασιλέως ἐντυγχάνοντος ἢ δήμου δυσωποῦντος, εἰ ποτήριον ἀπώσασθαι μὴ δύνασαι προπίνοντος συνήθους μηδ' ἀδολέσχου λαβὴν διαφυγεῖν, ἀλλὰ παρέχεις ἐμπεριπατεῖν φλυάρῳ σαυτόν, οὐκ εὐτονῶν εἰπεῖν 'ὄψομαί ς' αὐθις, νῦν δ' οὐ σχολάζω'; Καὶ μὴν οὐδ' ἢ πρὸς τοὺς ἐπαίνους τοῦ ἀδυσωπήτου μελέτη καὶ ἄσκησις ἐν μικροῖς καὶ ἐλαφροῖς ἄχρηστός ἐστιν. ^[5]

531 B οἶον ἐν συμποσίῳ φίλου κιθαρωδὸς ἄδει κακῶς ἢ πολλοῦ κωμῳδὸς ἐωνημένος ἐπιτρίβει Μένανδρον, οἱ δὲ πολλοὶ κροτοῦσι καὶ θαυμάζουσιν· οὐδὲν οἶμαι χαλεπὸν οὐδὲ δύσκολον ἀκούειν σιωπῇ καὶ μὴ παρὰ τὸ φαινόμενον ἀνελευθέρως ἐπαινεῖν. ἐὰν γὰρ ἐν τούτοις μὴ κρατῆς σαυτοῦ, τί ποιήσεις φίλου ποίημα φαῦλον ἀναγινώσκοντος ἢ λόγον ἐπιδεικνυμένου γεγραμμένον ἀβελτέρως καὶ γελοίως; ἐπαινέσεις δηλονότι καὶ συνεπιθορυβήσεις τοῖς κολακεύουσι. ^[10]

531 C πῶς οὖν ἐν πράγμασιν ἀμαρτάνοντος ἐπιλήψῃ; πῶς δὲ περὶ ἀρχὴν ἢ γάμον ἢ πολιτείαν ἀγνωμονοῦντα νουθετήσεις; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲ τὸ τοῦ Περικλέους ἀποδέχομαι πρὸς τὸν

ἀξιοῦντα μαρτυρίαν ψευδῇ μαρτυρῆσαι φίλον, ἢ προσῆν καὶ ὄρκος, εἰπόντος ‘μέχρι τοῦ βωμοῦ φίλος εἰμί’. λίαν γὰρ ἐγγὺς ἦλθεν. ὁ δὲ πόρρωθεν ἑαυτὸν ἐθίσας μήτε λέγοντος ἐπαινεῖν παρὰ γνώμην μήτ’ ἄδοντος κροτεῖν μήτε σκώπτοντος ἀφυῶς ἐπιγελαῶν οὐκ ἔασει μέχρι τούτου προελθεῖν οὐδ’ εἰπεῖν πρὸς τὸν ἐν ἐκείνοις ἀδυσώπητον ‘ὅμοσον ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ τὰ ψευδῇ μαρτύρησον καὶ ἀπόφηναι παρὰ τὸ δίκαιον. ^[10]

531 D ‘Οὗτω δὲ δεῖ καὶ πρὸς τοὺς αἰτοῦντας ἀργύριον ἀνταίρειν, προεπιζόμενον ἐν τοῖς μήτε μεγάλοις μήτε δυσπαραιτήτοις. Ἀρχέλαος μὲν γὰρ ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς παρὰ δεῖπνον αἰτηθεὶς ἔκπωμα χρυσοῦν ὑπ’ ἀνθρώπου μηδὲν ἡγουμένου καλὸν ἢ τὸ λαμβάνειν ἐκέλευσεν Εὐριπίδῃ τὸν παῖδα δοῦναι, καὶ πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον ἀποβλέψας ‘σὺ μὲν γάρ’ εἶπεν ‘αἰτεῖν ἐπιτήδειος εἶ καὶ μὴ λαμβάνειν, οὗτος δὲ λαμβάνειν καὶ μὴ αἰτῶν,’ ἄριστα τοῦ διδόναι καὶ χαρίζεσθαι κύριον ποιῶν τὸ κρίνον ἀλλὰ μὴ τὸ δυσωπούμενον· ἡμεῖς δὲ πολλάκις ἀνθρώπους ἐπεικεῖς καὶ οἰκείους καὶ δεομένους περιορῶντες ἐτέροις αἰτοῦσιν ἐνδελεχῶς καὶ ἱταμῶς ἐδώκαμεν, οὐ δοῦναι θελήσαντες ἀλλ’ ἀρνήσασθαι μὴ δυνηθέντες. ^[5]

531 E ὥσπερ Ἀντίγονος ὁ γέρων ὑπὸ Βίαντος ἐνοχληθεὶς πολλάκις ‘δότη’ εἶπεν ‘Βίαντι τάλαντον καὶ ἀνάγκη’. καίτοι μάλιστα τῶν βασιλέων ἐμμελὴς ἦν καὶ πιθανὸς ἀποτρίβεσθαι τὰ τοιαῦτα. κυνικοῦ γὰρ ποτε δραχμὴν αἰτήσαντος αὐτόν ‘ἀλλ’ οὐ βασιλικόν’ ἔφη ‘τὸ δόμα’ τοῦ δ’ ὑποτυχόντος ‘δὸς οὖν μοι τάλαντον’ ἀπήνησεν ‘ἀλλ’ οὐ κυνικὸν τὸ λῆμμα’. ^[10]

531 F Διογένης μὲν οὖν τοὺς ἀνδριάντας ἤτει περιῶν ἐν Κεραμεικῷ καὶ πρὸς τοὺς θαυμάζοντας ἔλεγεν ἀποτυγχάνειν μελετᾶν· ἡμῖν δὲ πρῶτον ἐμμελετητέον ἐστὶ τοῖς φαύλοις καὶ γυμναστέον περὶ τὰ μικρὰ πρὸς τὸ ἀρνεῖσθαι τοῖς αἰτοῦσιν οὐ προσηκόντως, <ἵνα τοῖς προσηκόντως> ληψομένοις ἐπικουρεῖν ἔχωμεν. ^[5]

532 A οὐδεὶς γάρ, ὡς ὁ Δημοσθένης φησὶν (3, 19), ‘εἰς ἃ μὴ δεῖ καταναλώσας τὰ παρόντα τῶν μὴ παρόντων εὐπορήσει πρὸς ἃ δεῖ· γίνεται δ’ ἡμῖν πολλαπλάσιον τὸ αἰσχρόν, ὅταν ἐλλίπωμεν εἰς τὰ καλὰ πλεονάσαντες τοῖς περιττοῖς. Ἐπεὶ δ’ οὐ χρημάτων μόνον ἡ δυσωπία κακὴ καὶ ἀγνώμων οἰκονόμος ἐστίν, ἀλλὰ καὶ περὶ τὰ μείζονα παραιρεῖται τὸ συμφέρον τοῦ λογισμοῦ (καὶ γὰρ ἰατρὸν νοσοῦντες οὐ παρακαλοῦμεν τὸν ἔμπειρον αἰσχυρόμενοι τὸν συνήθη, καὶ παισὶ διδασκάλους ἀντὶ τῶν χρηστῶν τοὺς παρακαλοῦντας αἰρούμεθα, καὶ δίκην ἔχοντες πολλάκις οὐκ ἐῷμεν εἰπεῖν τὸν ὠφέλιμον καὶ ἀγοραῖον, ἀλλ’ οἰκείου τινὸς ἢ συγγενοῦς υἱῷ χαριζόμενοι παρεδώκαμεν ἐμπανηγυρίσαι· τέλος δὲ πολλοὺς ἔστιν ἰδεῖν καὶ τῶν φιλοσοφεῖν λεγομένων Ἐπικουρεῖους καὶ Στωικοὺς ὄντας, οὐχ ἐλομένους οὐδὲ κρίναντας ἀλλὰ προσθεμένους δυσωποῦσιν οἰκείοις καὶ φίλοις)· φέρε δὴ καὶ πρὸς ταῦτα πόρρωθεν ἐν τοῖς ἐπιτυχοῦσι καὶ μικροῖς γυμνάζωμεν ἑαυτούς, ἐθίζοντες μήτε κουρεῖ μήτε γναφεῖ κατὰ δυσωπίαν χρῆσθαι μηδὲ καταλύειν ἐν φαύλῳ πανδοκεῖῳ βελτίονος παρόντος, ὅτι πολλάκις ὁ πανδοκεὺς ἡσπάσαθ’ ἡμᾶς, ἀλλ’ ἔθους ἔνεκα, κἂν ἢ παρὰ μικρόν, αἰρεῖσθαι τὸ βέλτιον· ὥσπερ οἱ Πυθαγορικοὶ παρεφύλαττον ἀεὶ μηδέποτε τῷ δεξιῷ μηρῷ τὸν εὐώνυμον ἐπιτιθέναι μηδὲ τὸν ἄρτιον ἀντὶ τοῦ περιττοῦ λαβεῖν τῶν ἄλλων ἐπ’ ἴσης ἐχόντων. ^[10]

532 C ἐθιστέον δὲ καὶ θυσίαν ποιούμενον ἢ γάμον ἢ τιν’ ἄλλην τοιαύτην ὑποδοχὴν μὴ τὸν ἀσπασάμενον καλεῖν ἢ προσδραμόντα μᾶλλον ἢ τὸν εὖνουν καὶ χρηστόν· ὁ γὰρ οὕτως ἐθισθεὶς καὶ ἀσκήσας δυσάλωτος ἔσται, μᾶλλον δ’ ὅλως ἀνεπιχείρητος ἐν τοῖς μείζουσι. Περὶ μὲν οὖν ἀσκήσεως ἱκανὰ καὶ ταῦτα· τῶν δὲ χρησίμων ἐπιλογισμῶν πρῶτός ἐστιν ὁ διδάσκων καὶ ὑπομιμνήσκων, ὅτι πᾶσι μὲν τοῖς πάθεσιν ἀκολουθεῖ καὶ τοῖς νοσήμασιν ἃ φεύγειν δι’ αὐτῶν δοκοῦμεν, ἀδοξίαί φιλοδοξίαις καὶ λῦπαι φιληδονίαις καὶ πόνοι μαλακίαις καὶ φιλονικίαις ἦτται καὶ καταδίκαι, τῇ δὲ δυσωπία συμβέβηκεν ἀτεχνῶς φευγούσῃ καπνὸν ἀδοξίας εἰς πῦρ ἐμβάλλειν ἑαυτήν. ^[5]

- 532 D αἰσχυρόμενοι γὰρ ἀντιλέγειν τοῖς ἀγνωμόνως δυσωποῦσιν ὕστερον δυσωποῦνται τοὺς δικαίως ἐγκαλοῦντας, καὶ δεδιότες μέμψιν ἐλαφρὰν πολλάκις αἰσχύνην ὁμολογουμένην ὑπομένουσι· καὶ γὰρ αἰτοῦντος ἀργύριον φίλου δυσωπηθέντες ἀντειπεῖν οὐκ ἔχοντες ἀσχημονοῦσι μετ' ὀλίγον ἐξελεγχόμενοι, καὶ βοηθήσιν ὁμολογήσαντες ἐνίοις δίκην ἔχουσιν, εἴτα τοὺς ἐτέρους διατραπέντες ἀποκρύπτονται καὶ δραπετεύουσι. ^[10]
- 532 E πολλοὺς δὲ καὶ περὶ γάμου θυγατρὸς ἢ ἀδελφῆς εἰς ὁμολογίαν ἀλυσιτελῆ κατακλείσασα δυσωπία ψεύδεσθαι πάλιν ἀναγκάζει μετατιθεμένους. Ὁ μὲν γὰρ εἰπὼν, ὅτι πάντες οἱ τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντες ἐνὶ δουλεύουσιν ἀνθρώπῳ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι μίαν εἰπεῖν τὴν 'οὐ' συλλαβὴν, οὐκ ἐσπούδασεν ἀλλ' ἔσκωψεν· τοῖς δὲ δυσωπουμένοις, κἂν μηδὲν εἴπωσιν, ἔξεστιν ὀφρῦν ἐπάρασι μόνον ἢ κάτω κύψασι πολλὰς ἀβουλῆτους καὶ ἀτόπους ὑπουργίας διαφεύγειν. 'τὴν γὰρ σιωπὴν' ὁ μὲν Εὐριπίδης (fr. ^[10]
- 532 F 977) φησὶ 'τοῖς σοφοῖς ἀποκρισὶν' εἶναι, κινδυνεύομεν δὲ μᾶλλον αὐτῆς δεῖσθαι πρὸς τοὺς ἀγνώμονας, ἐπεὶ τοὺς χαρίεντας ἔστι καὶ παρηγορῆσαι· καὶ πρόχειρά γε δεῖ καὶ συχνὰ τῶν ἐπιφανῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἔχειν ἀποφθέγματα καὶ μνημονεύειν πρὸς τοὺς δυσωποῦντας· οἷον τὸ Φωκίωνος πρὸς Ἀντίπατρον 'οὐ δύνασά μοι καὶ φίλῳ χρῆσθαι καὶ κόλακι. ^[5]
- 533 A 'καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἐπιδοῦναι κελεύοντας αὐτὸν ἐν ἑορτῇ καὶ κροτοῦντας 'αἰσχύνομαι' εἶπεν· ὑμῖν μὲν ἐπιδιδούς τούτῳ δὲ μὴ ἀποδιδούς· Καλλικλέα δειξας τὸν δανειστήν. 'πενίαν γὰρ οὐχ ὁμολογεῖν αἰσχρόν' ὡς Θουκυδίδης φησὶν (II 40, 1) 'ἀλλ' ἔργῳ μὴ διαφεύγειν αἴσχιον.' ὁ δ' ἀβελτερίᾳ καὶ μαλακίᾳ πρὸς τὸν αἰτοῦντα δυσωπούμενος εἶπεῖν (Tr. adesp. 389) 'οὐκ ἔστ' ἐν ἄντροις λευκός, ὦ ξέν', ἄργυρος, εἴθ' ὥσπερ ἐνέχυρον προέμενος τὴν ἐπαγγελίαν (Eur. vel potius Critiae Pirith. fr. 595) 'αἰδοῦς ἀχαλκεύτοισιν ἔζευκται πέδαις.' ὁ δὲ Περσαῖος ἀργύριον τι τῶν γνωρίμων δανείζων δι' ἀγορᾶς καὶ τραπέζης ἐποιεῖτο τὸ συμβόλαιον μεμνημένος δηλονότι τοῦ Ἡσιόδου λέγοντος (OD 371) 'καὶ τε κασιγνήτῳ γελάσας ἐπὶ μάρτυρα θέσθαι· θαυμάσαντος δ' ἐκείνου καὶ εἰπόντος 'οὕτως, ὦ Περσαῖε, νομικῶς;· 'ναί' εἶπεν 'ἵνα φιλικῶς ἀπολάβω καὶ μὴ νομικῶς ἀπαιτήσω'. ^[5]
- 533 B πολλοὶ γὰρ ἐν ἀρχῇ διὰ δυσωπίαν προέμενοι τὸ πιστὸν ὕστερον ἐχρήσαντο τοῖς νομίμοις μετ' ἔχθρας. πάλιν ὁ Πλάτων (ep. XIII 360c) 'Ελίκωνι τῷ Κυζικηνῷ διδούς πρὸς Διονύσιον ἐπιστολὴν ἐπήνεσεν αὐτὸν ὡς ἐπιεικῆ καὶ μέτριον, εἴτα προσέγραψε τῇ ἐπιστολῇ τελευτώσῃ 'γράφω δέ σοι ταῦτα περὶ ἀνθρώπου, ζῶου φύσει εὐμεταβόλου· Ξενοκράτης δὲ καίπερ αὐστηρὸς ὢν τὸν τρόπον ὅμως ὑπὸ δυσωπίας ἐκάμφθη καὶ συνέστησε Πολυπέρχοντι δι' ἐπιστολῆς ἄνθρωπον οὐ χρηστόν, ὡς τὸ ἔργον ἔδειξε· δεξιωσαμένου δ' αὐτὸν τοῦ Μακεδόνο καὶ πυθομένου μή τινος ἔχοι χρεῖαν, ἤτησε τάλαντον· ὁ δ' ἐκείνῳ μὲν ἔδωκε Ξενοκράτει δ' ἔγραψε παραινῶν ἐπιμελέστερον τὸ λοιπὸν ἐξετάζειν οὐς συνίστησιν. ^[5]
- 533 C Ὁ μὲν οὖν Ξενοκράτης ἠγνόησεν, ἡμεῖς δὲ καὶ πάνυ πολλάκις ἐπιστάμενοι τοὺς πονηροὺς καὶ γράμματα προϊέμεθα καὶ χρήματα, βλάπτοντες ἑαυτούς, οὐ μεθ' ἡδονῆς ὥσπερ οἱ ταῖς ἐταίραις χαριζόμενοι καὶ τοῖς κόλαξιν, ἀλλὰ δυσχεραίνοντες καὶ βαρυνόμενοι τὴν ἀναίδειαν ἀνατρέπουσαν ἡμῶν καὶ καταβιαζομένην τὸν λογισμόν. ^[10]
- 533 D εἰ γὰρ πρὸς ἄλλο τι, καὶ πρὸς τοὺς δυσωποῦντας ἔξεστιν εἰπεῖν τὸ (Eur. Med. 1078) 'μανθάνω μὲν οἷα δρᾶν μέλλω κακὰ· τὰ ψευδῆ μαρτυρῶν ἢ τὰ μὴ δίκαια κρίνων ἢ τὰ μὴ συμφέροντα χειροτονῶν ἢ δανειζόμενος ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀποδώσοντος, διὸ τῶν παθῶν μάλιστα τῷ δυσωπεῖσθαι τὸ μετανοεῖν οὐχ ὕστερον, ἀλλ' εὐθὺς ἐν οἷς πράττει πάρεστι· καὶ γὰρ διδόντες ἀχθόμεθα καὶ μαρτυροῦντες αἰσχυρόμεθα καὶ συνεργοῦντες ἀδοξοῦμεν καὶ μὴ παρέχοντες ἐλεγχόμεθα. ^[10]

533 E

πολλά γὰρ ὑπ' ἀσθενείας τοῦ ἀντιλέγειν καὶ τῶν ἀδυνάτων ἡμῖν ὑπισχνούμεθα τοῖς λιπαροῦσιν, ὡς συστάσεις ἐν αὐλαῖς καὶ πρὸς ἡγεμόνας ἐντεύξεις, μὴ βουλόμενοι μὴδ' εὐτονοῦντες εἰπεῖν 'οὐκ οἶδεν ἡμᾶς ὁ βασιλεὺς, ἀλλ' ἑτέρους ὅρα μᾶλλον', ὡς Λύσανδρος Ἀγησιλάῳ προσκεκρουκῶς ἀξιούμενος δὲ μέγιστον δύνασθαι παρ' αὐτῷ διὰ τὴν δόξαν οὐκ ἡσχύνετο παραιτεῖσθαι τοὺς ἐντυγχάνοντας, ἀπιέναι πρὸς ἑτέρους κελεύων καὶ πειρᾶσθαι τῶν μᾶλλον αὐτοῦ παρὰ τῷ βασιλεῖ δυναμένων. οὐ γὰρ αἰσχρὸν τὸ μὴ πάντα δύνασθαι· τὸ δὲ μὴ δυναμένους ἢ μὴ πεφυκότας ἀναδέχεσθαι τὰ τοιαῦτα καὶ παραβιάζεσθαι πρὸς τῷ αἰσχυρῷ καὶ λυπηρότατόν ἐστιν. ^[10]

533 F Ἀπ' ἄλλης δ' ἀρχῆς· τὰ μὲν μέτρια καὶ πρόποντα δεῖ προθύμως ὑπουργεῖν τοῖς ἀξιοῦσι μὴ δυσωπουμένους ἀλλ' ἐκόντας, ἐν δὲ τοῖς βλαβεροῖς καὶ ἀτόποις τὸ τοῦ Ζήνωνος (St.

534 A V. Fr. I 313) ἀεὶ πρόχειρον ἔχειν, ὃς ἀπαντήσας νεανίσκῳ τινὶ τῶν συνήθων παρὰ τὸ τεῖχος ἡσυχῇ βαδίζοντι καὶ πυθόμενος ὅτι φεύγει φίλον ἀξιοῦντα μαρτυρεῖν αὐτῷ τὰ ψευδῆ 'τί λέγεις' φησὶν 'ἀβέλτερε· σὲ μὲν ἐκεῖνος ἀγνωμονῶν καὶ ἀδικῶν οὐ δέδιεν οὐδ' αἰσχύνεται, σὺ δ' ἐκεῖνον ὑπὲρ τῶν δικαίων οὐ θαρρεῖς ὑποστῆναι· ὁ μὲν γὰρ εἰπὼν (Erich. 275) 'ποτὶ πονηρὸν οὐκ ἄχρηστον ὄπλον ἂ πονηρίᾳ' κακῶς ἐθίζει μιμούμενον ἀμύνεσθαι τὴν κακίαν, τὸ δὲ τοὺς ἀναιδῶς καὶ ἀδυσωπῆτως ἐνοχλοῦντας ἀποτρίβεσθαι τῷ ἀδυσωπῆτῳ καὶ μὴ χαρίζεσθαι τὰ αἰσχυρὰ τοῖς ἀναισχύντοις αἰσχυνόμενον ὀρθῶς καὶ δικαίως γινόμενόν ἐστιν ὑπὸ τῶν νοῦν ἐχόντων. ^[10]

534 B Ὡς τοίνυν τῶν δυσωπούντων τοῖς μὲν ἀδόξοις καὶ ταπεινοῖς καὶ μηδενὸς ἀξίοις οὐ μέγ' ἔργον ἀντισχεῖν, ἀλλὰ καὶ μετὰ γέλωτος ἔνιοι καὶ σκώμματος ἐκκλίνουσι τοὺς τοιοῦτους ὡς Θεόκριτος, δυεῖν [αὐτὸν] ἐν βαλανείῳ στλεγγίδα κιχραμένων, τοῦ μὲν ξένου τοῦ δὲ γνωρίμου κλέπτου, μετὰ παιδιᾶς ἀμφοτέρους διεκρούσας· εἶπας 'σὲ μὲν οὐκ οἶδα σὲ δ' οἶδα.' Λυσιμάχῃ δ' Ἀθήνησιν, ἢ τῆς Πολιάδος ἰέρεια τῶν τὰ ἱερὰ προσαγαγόντων ὀρεωκόμων ἐγγεῖραι κελευόντων 'ἀλλ' ὀκνῶ' εἶπε 'μὴ καὶ τοῦτο πάτριον γένηται. ^[10]

534 C 'καὶ Ἀντίγονος πρὸς τινὰ νεανίσκον, γεγονότα μὲν ἐκ λοχαγοῦ χαρίεντος αὐτὸν δ' ἄτολμον ὄντα καὶ μαλακὸν ἀξιοῦντα δὲ προαχθῆναι, 'παρ' ἐμοί' φησὶν 'ὦ μειράκιον, ἀνδραγαθίας εἰσὶν οὐ πατραγαθίας τιμαί.' Καὶ μὴν ἐάνπερ ὁ δυσωπῶν ἔνδοξος ἦ καὶ δυνατός (οἱ δὲ μάλιστα καὶ δυσπαραίτητοι καὶ δυσαπότριπτοι περὶ τὰς κρίσεις καὶ τὰς χειροτονίας ἐντυγχάνοντές εἰσιν), ὁ μὲν ἔπραξεν ὁ Κάτων νέος ὣν ἔτι πρὸς Κάτλον, οὐκ ἂν τινὶ φανείῃ ῥάδιον ἴσως οὐδ' ἀναγκαῖον. ὁ γὰρ Κάτλος ἦν μὲν ἐν ἀξιώματι τῶν Ῥωμαίων μεγίστῳ καὶ τότε τὴν τιμητικὴν ἀρχὴν εἶχεν· ἀνέβη δὲ πρὸς τὸν Κάτωνα τεταγμένον ἐπὶ τοῦ δημοσίου ταμείου παραιτησόμενός τινὰ τῶν ἐζημιωμένων ὑπ' αὐτοῦ καὶ λιπαρῆς ἐγίνετο ταῖς δεήσεσι προσβιαζόμενος· ἄχρι οὗ δυσανασχετήσας ἐκεῖνος 'αἰσχρὸν ἐστίν' ἔφη 'Κάτλε, σὲ τὸν τιμητὴν ἀπαλλαγῆναι μὴ βουλόμενον ἐντεῦθεν ὑπὸ τῶν ἐμῶν ὑπηρετῶν ἔλκεσθαι,' καὶ ὁ Κάτλος αἰσχυνθεὶς πρὸς ὀργὴν ἀπῆλθε. ^[5]

534 D σκόπει δὲ μὴ τὸ τοῦ Ἀγησιλάου καὶ τὸ τοῦ Θεμιστοκλέους ἐπιεικέστερόν ἐστι καὶ μετριώτερον. ὁ μὲν γὰρ Ἀγησίλαος ὑπὸ τοῦ πατρὸς κελευόμενος κρῖναί τινα δίκην παρὰ τὸν νόμον 'ἀλλ' ὑπὸ σοῦ', ἔφη 'πάτερ, πείθεσθαι τοῖς νόμοις ἐδιδασκόμεν ἂν' ἀρχῆς διὸ καὶ νῦν σοὶ πείθομαι μὴδὲν ποιεῖν παράνομον. ^[10]

534 E 'ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς πρὸς τὸν Σιμωνίδην ἀξιοῦντά τι τῶν μὴ δικαίων 'οὔτ' ἂν σὺ ποιητὴς ἀγαθὸς εἴησ' ἔφη 'παρὰ μέλος ἄδων, οὔτ' ἂν ἐγὼ χρηστὸς ἄρχων παρὰ νόμον κρίνων.' καίτοι οὐ διὰ τὴν τοῦ ποδὸς πρὸς τὴν λύραν ἀμετρίαν, ὡς Πλάτων ἔλεγε (Clitoph. 407c), καὶ πόλεις πόλεις καὶ φίλοι φίλοις διαφερόμενοι τὰ αἰσχίστα δρῶσί τε καὶ πάσχουσιν, ἀλλὰ διὰ τὴν περὶ τὰ νόμιμα καὶ δίκαια πλημμέλειαν. ἀλλ' ὅμως ἔνιοι τὴν ἐν μέλεσι καὶ γράμμασι καὶ μέτροις

ἀκρίβειαν αὐτοὶ φυλάττοντες ἑτέρους ἐν ἀρχαῖς καὶ κρίσει καὶ πράξεσιν ἀξιοῦσιν ὀλιγωρεῖν τοῦ καλῶς ἔχοντος. ^[10]

534 F διὸ καὶ τούτῳ μάλιστα χρηστὸν πρὸς αὐτοὺς. ἐντυγχάνει σοὶ δικάζοντι ῥήτωρ ἢ βουλευόντι δημαγωγός· ὁμολόγησον, ἐὰν ἐκεῖνος σοιοικίῃ προοιμιαζόμενος ἢ βαρβαρίῃ διηγούμενος· οὐ γὰρ ἐθέλῃσι διὰ τὸ φαινόμενον αἰσχρόν· ἐνίους γοῦν ὀρώμεν οὐδὲ φωνήεντι συγκροῦσαι φωνήεν ἐν τῷ λέγειν ὑπομένοντας. ^[5]

535 A ἕτερον πάλιν δυσωποῦντα τῶν ἐπιφανῶν καὶ ἐνδόξων κέλευσον ὀρχούμενον δι' ἀγορᾶς διεξελθεῖν ἢ διαστρέψαντα τὸ πρόσωπον· ἐὰν δ' ἀρνήται, σός ἐστιν ὁ καιρὸς εἰπεῖν καὶ πυθέσθαι, τί αἰσχρόν ἐστι, τὸ σοιοικίσαι καὶ διαστρέψαι τὸ πρόσωπον ἢ τὸ λῦσαι τὸν νόμον καὶ παραβῆναι τὸν ὄρκον καὶ πλεον νεῖμαι τῷ πονηρῷ τοῦ ἀγαθοῦ παρὰ τὸ δίκαιον. ἔτι τοίνυν, ὥσπερ Νικόστρατος ὁ Ἀργεῖος Ἀρχιδάμου παρακαλοῦντος αὐτὸν ἐπὶ χρήμασι πολλοῖς καὶ γάμῳ γυναικὸς ᾧ βούλεται Λακαίνης προδοῦναι Κρῶμμον οὐκ ἔφη γεγονέναι τὸν Ἀρχίδαμον ἀφ' Ἡρακλέους· ἐκεῖνον μὲν γὰρ ἀποκτινύναι περιόντα τοὺς πονηροὺς, τοῦτον δὲ τοὺς χρηστοὺς ποιεῖν πονηροὺς· οὕτω καὶ ἡμῖν πρὸς ἄνθρωπον ἀξιοῦντα καλὸν καγαθὸν λέγεσθαι ῥητέον, ἂν βιάζεται καὶ δυσωπῇ, μὴ πρέποντα ποιεῖν μηδ' ἄξια τῆς περὶ αὐτὸν εὐγενείας καὶ ἀρετῆς. ^[5]

535 B Ἐπὶ δὲ τῶν φαύλων ὁρᾶν χρὴ καὶ διανοεῖσθαι, τὸν φιλάργυρον εἰ δυσωπήσεις ἄνευ συμβολαίου δανεῖσαι τάλαντον ἢ τὸν φιλότιμον ἐκστῆναι τῆς προεδρίας ἢ τὸν φίλαρχον τῆς παραγγελίας ἐπίδοξον ὄντα κρατήσιν. δεινὸν γὰρ ἂν ἀληθῶς φανείη τούτους μὲν ἐν νοσήμασι καὶ παθήμασιν ἀκάμπτους διαμένειν καὶ ἐχυροὺς καὶ δυσμεταθέτους, ἡμᾶς δὲ βουλομένους καὶ φάσκοντας εἶναι φιλοκάλους καὶ φιλοδικαίους μὴ κρατεῖν ἑαυτῶν ἀλλ' ἀνατρέπεσθαι καὶ προῖεσθαι τὴν ἀρετήν. ^[10]

535 C καὶ γάρ, εἰ μὲν οἱ δυσωποῦντες ἐπὶ δόξῃ καὶ δυναστείᾳ τοῦτο ποιοῦσιν, ἄτοπὸν ἐστὶ κοσμοῦντας ἑτέρους καὶ αὖξοντας ἀσημονεῖν αὐτοὺς καὶ κακῶς ἀκούειν (ὥσπερ οἱ παραβραβεύοντες ἐν τοῖς ἀγῶσι καὶ περὶ τὰς χειροτονίας ἐξ οὐ προσηκόντων ἀρχεῖα καὶ στεφάνους ἄλλοις χαριζόμενοι καὶ δόξαν ἀφαιροῦνται τὸ ἐνδοξον αὐτῶν καὶ τὸ καλόν)· εἰ δὲ χρημάτων ἕνεκα προσκείμενον ὀρώμεν τὸν δυσωποῦντα, πῶς οὐ παρίσταται δεινὸν εἶναι τὸ τῆς ἰδίας δόξης καὶ ἀρετῆς ἀφειδεῖν, ἵνα τὸ τοῦ δεῖνος βαλλάντιον βαρύτερον γένηται; Καίτοι παρίσταται γε τοῖς πολλοῖς τὰ τοιαῦτα καὶ οὐ λανθάνουσιν ἑαυτοὺς ἐξαμαρτάνοντες, ὥσπερ οἱ τὰς μεγάλας κύλικας ἐκπίνειν ἀναγκαζόμενοι μόλις καὶ στένοντες καὶ τὰ πρόσωπα διαστρέψαντες ἐκτελοῦσι τὸ προστεταγμένον. ^[5]

535 D ἀλλ' ἔοικεν ἢ τῆς ψυχῆς ἀτονία σώματος κράσει καὶ πρὸς ἀλέαν κακῶς πεφυκυῖα καὶ πρὸς κρύος· ἐπαινούμενοί τε γὰρ ὑπὸ τῶν δυσωπούντων παντάπασι θρύπτονται καὶ χαλῶνται πρὸς τε τὰς μέμψεις καὶ ὑφοράσεις τῶν ἀποτυγχανόντων ψοφοδεῶς καὶ δειλῶς ἔχουσι. ^[10]

535 E δεῖ δ' ἀντισχυρίζεσθαι πρὸς ἀμφοτέρω, μήτε τοῖς δεδιττομένοις μήτε τοῖς κολακεύουσιν ἐνδιδόντας. ὁ μὲν οὖν Θουκυδίδης (II 64, 5), ὡς ἀναγκαίως ἐπομένου τῷ δύνασθαι τοῦ φθονεῖσθαι, 'καλῶς' φησὶ 'βουλευέσθαι τὸν ἐπὶ μεγίστοις λαμβάνοντα τὸ ἐπίφθονον'· ἡμεῖς δὲ τὸν μὲν φθόνον διαφεύγειν [οὐ] χαλεπὸν ἡγούμενοι, τὸ δὲ μέμψει μὴ περιπεσεῖν μηδὲ λυπηρόν τι γένεσθαι τῶν χρωμένων ἀδύνατον παντάπασιν ὀρώμεντες ὀρθῶς βουλευσόμεθα τὰς τῶν ἀγνωμόνων ἀπεχθείας ἐκδεχόμενοι μᾶλλον ἢ τὰς τῶν δικαίως ἐγκαλούντων, ἐὰν ἐκείνοις μὴ δικαίως ὑπουργῶμεν. καὶ μὴν ἔπαινόν γε τὸν παρὰ τῶν δυσωπούντων κίβδηλον ὄντα παντάπασι δεῖ φυλάττεσθαι καὶ μὴ πάθος πάσχειν ὥδες, ὑπὸ κνησμοῦ καὶ γαργαλισμοῦ παρέχοντα χρῆσθαι ῥᾶστα τῷ δεομένῳ καὶ καταβάλλειν ἑαυτὸν ὑποκατακλινόμενον. ^[10]

535 F οὐδὲν γὰρ διαφέρουσι τῶν τὰ σκέλη τοῖς ὑποσπῶσι παρεχόντων οἱ τὰ ὦτα τοῖς κολακεύουσι παραδιδόντες, ἀλλ' αἴσχιον ἀνατρέπονται καὶ πίπτουσιν, οἱ μὲν ἔχθρας καὶ κολάσεις ἀνιέντες

ἀνθρώποις πονηροῖς, ἴν' ἐλεήμονες καὶ φιλόανθρωποι καὶ συμπαθεῖς κληθῶσιν, οἱ δὲ τοῦναντίον ἀπεχθείας καὶ κατηγορίας οὐκ ἀναγκαίης οὐδ' ἀκινδύνους ἀναδέξασθαι πεισθέντες ὑπὸ τῶν ἐπαινούντων ὡς μόνους ἄνδρας καὶ μόνους ἀκολακεύτους καὶ νῆ Δία στόματα καὶ φωνὰς προσαγορευόντων. ^[5]

536 A διὸ καὶ Βίων ἀπείκαζε τοὺς τοιούτους ἀμφορεῦσιν ἀπὸ τῶν ὥτων ῥαδίως μεταφερομένοις. ὥσπερ Ἀλεξῖνον ἱστοροῦσι τὸν σοφιστὴν πολλὰ φαῦλα λέγειν ἐν τῷ περιπάτῳ περὶ Στίλπωνος τοῦ Μεγαρέως, εἰπόντος δέ τινος τῶν παρόντων 'ἀλλὰ μὴν ἐκεῖνός σε πρῶην ἐπήνει' 'νῆ Δία' φάναι· 'βέλτιστος γὰρ ἀνδρῶν ἐστὶ καὶ γενναιότατος'. ^[10]

536 B 'ἀλλὰ Μενέδημος τοῦναντίον, ἀκούσας ὡς Ἀλεξῖνος αὐτὸν ἐπαινεῖ πολλάκις 'ἐγὼ δ' εἶπεν 'αἰ ψέγω Ἀλεξῖνον· ὥστε κακός ἐστιν ἄνθρωπος ἢ κακὸν ἐπαινῶν ἢ ὑπὸ χρηστοῦ ψεγόμενος.' οὕτως ἄτρεπτος ἦν καὶ ἀνάλωτος ὑπὸ τῶν τοιούτων καὶ κρατῶν ἐκείνης τῆς παραινέσεως, ἦν ὁ Ἀντισθένης Ἡρακλῆς παρήνει, τοῖς παισὶ διακελευόμενος μηδενὶ χάριν ἔχειν ἐπαινοῦντι [αὐτούς]· τοῦτο δ' ἦν οὐδὲν ἄλλο ἢ μὴ δυσωπεῖσθαι μηδ' ἀντικολακεύειν τοὺς ἐπαινοῦντας. ἀρκεῖ γὰρ οἶμαι τὸ τοῦ Πινδάρου πρὸς τὸν λέγοντα πανταχοῦ καὶ πρὸς πάντας ἐπαινεῖν αὐτὸν εἰπόντος 'κάγώ σοι χάριν ἀποδίδωμι· ποιῶ γάρ σ' ἀληθεύειν'. ^[10]

536 C 'Ὁ τοίνυν πρὸς πάντα τὰ πάθη χρήσιμόν ἐστι, τούτου δεῖ μάλιστα τοῖς εὐδυσωπῆτοις, ὅταν ἐκβιασθέντες ὑπὸ τοῦ πάθους παρὰ γνώμην ἀμάρτωσι καὶ διατραπῶσιν, ἰσχυρῶς μνημονεύειν καὶ τὰ σημεῖα τοῦ δηγμοῦ καὶ τῆς μεταμελείας θεμένους ἐν ἑαυτοῖς ἀναλαμβάνειν καὶ φυλάττειν ἐπὶ πλεῖστον χρόνον. ὡς γὰρ οἱ λίθῳ προσπταίσαντες ὁδοιπόροι ἢ περὶ ἄκραν ἀνατραπέντες κυβερνῆται, ἂν μνημονεύωσιν, οὐκ ἐκεῖνα μόνον ἀλλὰ καὶ τὰ προσόμοια φρίττοντες καὶ φυλαττόμενοι διατελοῦσιν, οὕτως οἱ τὰ τῆς δυσωπίας αἰσχυρὰ καὶ βλαβερά συνεχῶς τῷ μετανοοῦντι καὶ δακνομένῳ προβάλλοντες ἀντιλήφονται πάλιν ἑαυτῶν ἐν τοῖς ὁμοίοις καὶ οὐ προήσονται ῥαδίως ὑποφερομένους. ^[5]